

Конопля Ю.М., аспірант спеціальності 081 Право
Науковий керівник: Шестак Л.В., к.ю.н., доцент кафедри адміністративного, цивільного та господарського права і процесу
(Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна)

ЕФЕКТИВНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Корупція у сфері публічних закупівель є однією з найбільших загроз для сталого розвитку України. Вона перешкоджає ефективному використанню державних ресурсів, підриває довіру громадян до влади та створює нерівні умови для учасників ринку. Важливу роль у подоланні цього явища відіграє адміністративно-правове регулювання, яке забезпечує належну організацію та контроль за процедурами закупівель, встановлює вимоги до учасників тендерів та визначає заходи відповідальності за правопорушення.

Як зазначають Івашова Л.М. та Івашов М.Ф., дієвими механізмами протидії корупції є подальший розвиток інституційного, інформаційно-технологічного контрольного та моніторингового забезпечення механізму «електронних аукціонів», які за умови їх ефективного використання та активізації громадянського суспільства здатні створити необхідне підґрунтя для зменшення обсягів та викорінення корупції як у сфері публічних закупівель, так і в інших сферах життєдіяльності держави [1, с. 316].

На нашу думку, ці твердження підкреслюють критичну роль електронних інструментів у забезпеченні прозорості закупівель. Впровадження сучасних цифрових механізмів дозволяє мінімізувати людський фактор у прийнятті рішень та значно ускладнює корупційні маніпуляції. Водночас, ефективність таких технологій значною мірою залежить від їх безперервного вдосконалення та належного державного контролю, що потребує системної координації між органами влади та громадським сектором.

За даними Державної аудиторської служби України, у 2024 році виявлено порушення у майже 6 тисячах закупівель на загальну суму 89,9 млрд грн, а аудитори попередили порушення у сфері публічних закупівель на суму 22,4 млрд грн [2]. Ця ситуація вимагає вдосконалення адміністративно-правових механізмів запобігання корупції та посилення державного контролю.

Основним нормативно-правовим актом, що регулює сферу публічних закупівель, є Закон України «Про публічні закупівлі». Він встановлює принципи прозорості, рівноправності та добросовісної конкуренції, які є базовими для забезпечення чесності та ефективності державних закупівель. Адміністративно-правове регулювання у цій сфері спрямоване на усунення корупційних ризиків та забезпечення справедливого розподілу державних ресурсів.

Одним із ключових механізмів адміністративно-правового регулювання є державний контроль за дотриманням процедур закупівель. Такі органи, як Державна аудиторська служба України, Антимонопольний комітет України та Національне агентство з питань запобігання корупції, виконують функції моніторингу та перевірки процедур закупівель, аналізують відповідність тендерної документації встановленим нормам та виявляють потенційні порушення. Ці інституції відіграють важливу роль у запобіганні корупції шляхом оперативного реагування на неправомірні дії суб'єктів закупівель.

Ще одним важливим аспектом адміністративно-правового регулювання є заходи відповідальності за порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Законодавство передбачає застосування адміністративних санкцій, включаючи штрафи, дискваліфікацію учасників тендерів та скасування укладених угод у разі виявлення

корупційних дій або порушення процедур закупівель. Такі заходи мають запобіжний характер і сприяють дотриманню принципів законності та добросовісної конкуренції в державних закупівлях.

Окрему роль у забезпеченні ефективного адміністративно-правового регулювання відіграє використання цифрових технологій. Впровадження електронної системи ProZorro стало вагомим кроком у підвищенні прозорості процедур закупівель. Ця платформа не лише відкрила доступ до інформації про тендери для всіх зацікавлених сторін, а й надала можливість автоматизованого моніторингу тендерних процесів, що дозволяє виявляти підозрілі тендери та потенційні зловживання. Автоматизація моніторингу та впровадження алгоритмів виявлення порушень суттєво підвищують ефективність контролю та сприяють зменшенню корупційних ризиків у державних закупівлях.

Кучеренко І.Г. вказує, що форми та методи контрольно-наглядової діяльності у сфері публічних закупівель є недостатньо розвиненими та потребують подальшого вдосконалення. Зокрема, автор наголошує на необхідності запровадження більш ефективних інструментів контролю за процедурою закупівель, що передбачає як розширення повноважень державних органів, так і вдосконалення механізмів притягнення до відповідальності порушників [3, с. 192].

На мою думку, це дійсно одна з основних перепон на шляху до забезпечення ефективного контролю та прозорості у сфері публічних закупівель. Обмеженість інструментів впливу унеможливує своєчасне виявлення корупційних схем та притягнення винних осіб до відповідальності. Відсутність жорстких санкцій та недостатня координація між органами контролю дозволяє суб'єктам ринку уникати покарання або використовувати правові прогалини у своїх інтересах. У зв'язку з цим доцільним є посилення контролюючих функцій державних органів, зокрема надання їм ширших повноважень щодо антикорупційного моніторингу, а також розширення інструментарію адміністративного впливу на порушників.

Реформування адміністративно-правового регулювання закупівель є ключовим для боротьби з корупцією та забезпечення прозорості. Важливо посилити адміністративно-правову відповідальність, запровадивши диференційовані санкції залежно від ступеня порушень.

Необхідна оптимізація контролю через розширення повноважень наглядових органів, впровадження автоматизованих систем аналізу закупівель та підвищення кваліфікації контролюючих осіб.

Також слід законодавчо закріпити громадський моніторинг, що дозволить залучати громадські організації до контролю, знижувати корупційні ризики та забезпечувати відкритість закупівель. Комплексний підхід до реформ сприятиме ефективному використанню бюджетних коштів і добросовісній конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Івашова Л.М., Івашов М.Ф. Запобігання корупції у сфері публічних закупівель: технологічні та правові аспекти. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2019. №4. С. 316-343.
2. Державна аудиторська служба України. Звіт за 2024 рік. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754>.
3. Кучеренко І.Г. Форми та методи контрольно-наглядової діяльності у сфері публічних закупівель. *Юридична наука*. 2020. №2(104). С. 192-203